

Bölüm 5

Dini Liderlik ve Otorite

İlhan KARACA¹

İnsanlarda din anlayışı nasıl oluşur? İçinde yaşadıkları dünyayı neden rasyonel bilimsel olarak yorumlamazlar da bir dine inanırlar? Filozof ve psikolog Robert McCauley, bu sorunun cevabını çok basit bir şekilde cevaplamaktadır: “Din doğaldır ama bilim doğal değildir” *Din Neden Doğal ve Bilim Değil* adlı kitabında McCauley, dini inançlara yönelmenin insanlar için genellikle yorucu olan bilimsel düşünceden daha kolay olduğunu açıklıyor. İnsanda tarihi boyunca ortaya çıkan düşünme ve hissetme reflekslerinin çoğu, doğal bir biçimde dini düşünceyle iç içedir: örneğin, insanoğlu her oluşumun arkasında bir neden kabul etme eğilimindedir ve yaratıcısız yaratma olamayacağı düşüncesindedir. İnsanlar doğada karşılaştığı her bir şeyde bir nizam ve intizam görmektedir. Ölülerini ve hatta cansız nesnelere dahi canlı gibi algılamasının doğal eğilimindedir. Bu doğallıkların yanında insanoğlu içten içe her şeyi bilen, her şeyi doğru yapan, geçmiş ve gelecekle ilgili görüş ve öngörüşleri olan dini bir önderi arama ve ona temiz duygularla bağlanma arzusundadır.

Bu bakımdan Hz. Muhammed, Hz. İsa, Buda ve Zerdüş gibi dini şahsiyetler, sadece insanların bu doğal eğilimlerine karşılık verdikleri için değil, sosyolojik açıdan da büyük bir öneme sahiptir. Zira bu bilim dalı din kurucuların ortaya çıkışlarına, insanlar ve insan ilişkileri üzerindeki etkilerine, irili ufaklı cemaatler oluşturmalarına odaklanarak toplumsal yaşama ve dayanışmaya dair önemli kaideler ortaya koymuştur.

¹ Dr., Bayburt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, ilhankaraca@bayburt.edu.tr

ölümün gerektirdiği duygusal düzenlemeyi temin eden herhangi bir düzen olmalıdır” (Merten, 1965:76).

Bu bağlamda karizmatik liderlik olgusunun ortadan kalkmayacağını ve güncelliğini asla yitirmeyeceğini söyleyebiliriz. Zira kriz ve kargaşa dönemleri her zaman var olacaktır ve bu dönemlerde her zaman bir kurtarıcıya sarılmak isteyen insanlar bulunacaktır.

Sonuç

İnsanlar içinde yaşadıkları dünyayı rasyonel bilimsel olarak yorumlama çemberi içinde kalmakla yetinmezler. Çünkü burada doğuma, ölüme, aileye, topluma, dahası yaratılışa ve ölümden sonraki hayata dair aradıkları cevapları bulamazlar. Genelde dinin ama özelde dini liderin ise bunlara dair söyleyeceği çok şey vardır. Öyleyse insanlar dini inançlara ve onları temsil eden ve yöneten liderlere yönelerek arayışlarını sürdüreceklerdir. Bu arayışta geleneksel/evrensel dinlerin dahi sınırlarını aşarak farklı ve yeni yorumlar getiren dini liderleri yücelteceklerdir. Bunların oluşturdukları cemaatlerde de hayatlarına yeni yandaşlar, yeni yardımlaşma-dayanışma türleri ve her şeyden önce yeni anlamlar katarak, huzura ermeye çalışacaklardır. Dini liderler ise bu beklentilere her sosyo-kültürel, toplumsal ve siyasal koşulda karşılık vermeye çalışacaklardır. Yeter ki içinde yaşanması zor olan bir hayat ve bu hayattan memnun olmayan insanlar bulunsun.

Kaynakça

- Arslan, S. (2018): Yönetim Sürecinde Otorite Kullanımı ve Ortaya Çıkan Sorunların Değerlendirilmesi: Eleştirel Bir Yaklaşım. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi* 5(1)
- Akyüz, N. (2017):Din Sosyolojisinde Bir Din Tipi Olarak Kurucusu. *Dini Araştırmalar*.
- Aydın, M. (2014): *Sistematik Din Sosyolojisi*. İstanbul.
- Bourdieu, P.: *Das religiöse Feld. Texte zur Ökonomie des Heilsgeschehens*. Konstanz: UVK, 2000.
- Ende, W. (1991): *Der schiitische Islam*. Ende, W- / Steinbach, U (Edit.)

- Freyer, H. (1964), *Din Sosyolojisi*, çev. T. Kalpsüz, Ankara: A.Ü.İ.F.Y. No: 54.
- Gebhardt, W./ Zingerle, A./ Ebertz, M.(Edit.)(1993): *Charisma. Theorie - Religion - Politik*. Berlin/New York: de Gruyter.
- Gramlich, R. (1997): *Weltverzicht. Grundlagen und Weisen islamischer Askese*. Wiesbaden: Veröffentlichungen der Orientalischen Kommission. Gegenwart, München. Verlag C.H. Beck S. 70-89.
- Heins, V.: *Max Weber zur Einführung*. Hamburg: Ed. SOAK. Junius Verlag, 1990.
- Hürriyet Gazetesi: *Bush- Irak'a Saldırmayı Tanrı Emretti*. 17.06.2005. Erişim 12 Nisan 2019.
- Mendel, G. (2005). *Son Sömürge Çocuk: Sosyo-Psikanaliz Açından Otorite*, (Çev. Hüsen Portakal) İstanbul: Cem Yayınları.
- Nippel, W.(2000): *Charisma und Herrschaft*, in: *Virtuosen der Macht. Herrschaft und Charisma von Perikles bis Mao*, hg. von Wilfried Nippel, München, S. 8.
- Ok, A. Ş. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 4, Sayı 8 (2017), s.42-54.
- Purnaçchéband, N.(2002): *Islamismus als Politische Theologie. Selbstdarstellung und Gegenentwurf zum Projekt der Moderne*. Münster - Hamburg – London: Lit.
- Schwarz, H.P.(2004): *Charismatische (Ver-) Führer. Totalitarismus und Demokratie*, 1 Nr. 1, S. 15–33
- Schwanitz, D.: *Bildung. Alles, was man wissen muss*. Frankfurt am Main: Eichborn Verlag, 1999.
- Turner, B. S., (1991), *Max Weber ve İslam*, Çev.: Yasin Aktay, Ankara Vadi Y.
- Wach, J.(1995), *Din Sosyolojisi*, çev. Ünver Günay, İstanbul: M.Ü. İ.F.V.Y. No: 98.
- Weber, M.:(1988): *Gesammelte Aufsätze zur Religionssoziologie III*. Tübingen: J.C.B. Mohr.
- Weber, M.: *Soziologie - Universalgeschichtliche Analysen - Politik*. Stuttgart: Kröner, 1973.
- Wehler, H.U.: *Das analytische Potential des Charisma-Konzeptes. Hitlers charismatische Herrschaft*, in: *Max Webers Staatssoziologie. Positionen und Perspektiven*, hg. von Andreas Anter und Stefan Breuer, Baden-Baden 2007, S. 179.